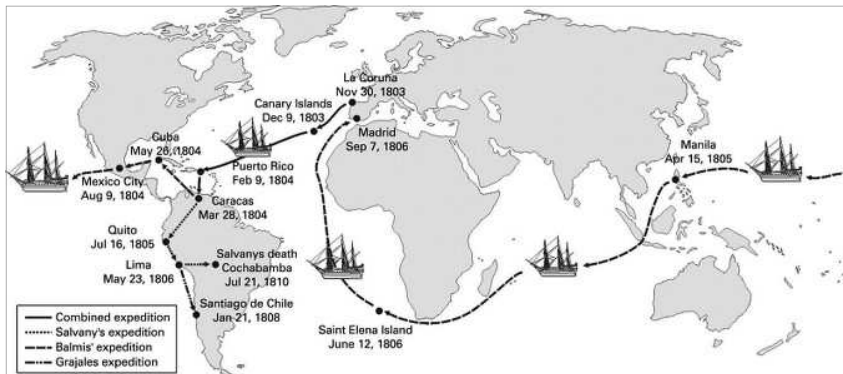

Associacions col·laboradores

chinenc, vacunant, fins aplegar a la província de Cantó; d'allí tornà a la costa i embarcà cap a Espanya donant la volta a Africa i fent parada en l'illa de Santa Elena, llavors baix domini angles; també aci deixa la vacuna per a protegir a la població i portar el fluit a Africa. Aplega a Lisboa el 14 d'agost de 1806, a l'any d'haver partit de Filipines.

Encara s'embarcà en una nova expedició al virregnat de Mexic per a assegurar la perpetuïtat de la vacuna, que quasi havia desapareguda per negligència del virrei, retornant en 1812.

Falli, viudo i sense fills, en Madrid el 18 de febrer de l'any 1819.

Edward Jenner escriu de Balmis en 1806: "No m'imagino que en els anys de l'història hi haja un exemple de filantropia tan noble i gran com este", i Alexander Von Humboldt, en 1825 digué: "Este viatge permanixerà com el més memorable en els anys de l'Història".

L'últim cas de pigota se donà en Somàlia en 1977 i des de 1980 se considera erradicada per la OMS.

D.G. i J.M.M.

Tots els dies 9

- 44 -

17 de febrer de 2018

(Plaça de Tetuà, enfront al centre cultural Bancaixa. València c.)

Bust del Dr. Balmis en l'Universitat "Miguel Hernández" d'Alcant

Francisco Javier Balmis i Berenguer

(Alcant, 1753 – Madrid, 1819)

Convencio Valencianista
cvalencianista@gmail.com

FRANCISCO JAVIER BALMIS I BERENGUER

(Alacant, 1753 – Madrit, 1819)

Francisco Javier Balmis naix en Alacant el 2 de desembre de 1753. Fill i net de cirugians, acabada la seua formació acadèmica treballà com a practicant de cirurgia en el Real Hospital Militar d'Alacant entre 1770 i 1775, any este en que es envià a Argel com a "practicant". Seguí els seues estudis en l'Universitat de València i en 1778 obte el títol de cirurgià. A l'any següent ingressa en el Cos de Sanitat Militar i en 1781 es envià, com a cirurgià militar, a Xalapa (Mèxic), lloc a on eixercix la seua professió i estudia les aplicacions de la botànica en medicina (malalties venerees).

Requerit pel rei, retorna a Espanya en 1790, i en 1794 publica la seua experiència en botànica: *Demostracion de las eficaces virtudes nuevamente descubiertas en las raíces de dos plantas de la Nueva-España, especies de ágave y begónia para la curacion del vicio venéreo y escrofuloso*. Es nomenat cirurgià de Cambra de Carles IV en 1795 i, un any mes tard, en conèixer els treballs del mege anglès Edward Jenner, publica: *Introducción para la conservación y administración de la vacuna y para el establecimiento de juntas que cuiden de ella*. A l'any següent, 1797, es comença a vacunar en Espanya. En l'estiu de 1803 traduí l'obra de Jacques Louis Moreau *Tratado histórico y práctico de la vacuna contra la viruela*. Eixe mateix any, no sense llargs esforços, conseguí l'aprovació de la Junta de Cirugians de Cambra per al seu projecte de portar a ultramar l'expedició de la vacuna.

La pigota era coneguda des de l'antiguetat: en China se coneix des de 1.100 anys abans de la nostra era. En el segle XV havia matat a 60 milions de persones i en 1544 aparegue en Nàpols una mutació encara més mortífera, la pigota negra. En els segles XVII i XVIII, la pigota prengue el relleu a la pesta com a assot de la població en Europa; en Amèrica fon encara més devastadora; tant la conquesta espanyola com les invasions anglesa i francesa provocaren una gran mortalitat entre la població indígena per esta infecció.

Els avanços mèdics de E. Jenner, que conseguí la prevenció per a evitar l'infecció sobre 1796, eren publicats en 1798.

El rei, que havia patit en la seua família varis casos de pigota, se deixà convencer per Balmis per a portar la vacuna als territoris d'ultramar i publicà en 1803 la Real Orde que permetia l'expedició a Amèrica i Filipines.

La gran fita de Balmis, la seua gran aportació, fon idear el pas del virus viu d'un continent a l'altre, i consistí en transportar-lo en chiquets, inoculant dos d'ells cada 8-10 dies, mantenint aixina el fluït actiu fins aplegar al nou continent. Pensà en chiquets perquè els adults podien estar immunisats.

Balmis fon nomenat director del projecte, i subdirector el doctor Josep Salvany i Lleopart (Lleida). En l'expedició anaven 22 chiquets expositos, proce-

deuts: 11 de l'Hospital de la Caritat de A Coruña, 6 de Madrit i 5 de Santiago de Compostela. La rectora de l'Hospital de la Caritat, Isabel Zenda Gómez, veent el problema que representava portar a 22 chiquets de 3 a 10 anys i atendre'ls degudament, decidí acompanyar a l'expedició junt en el seu fill.

El rei Carles IV ordenà que els chiquets "seran ben tractats, mantinguts i educats [...] i tornats als pobles de la seua naturalesa els que s'haveren tret en eixa condició". Ningú dels chiquets retornà a Espanya, foren adoptats o quedaren a carrec d'institucions religioses en Mèxic.

La corbeta "Maria Pita" s'havia provist de panys per a les vacunacions, 2.000 parells de vidres per a mantindre el fluït temporalment, termòmetres, etc. i mig miler d'eixemplars del manual per a la difusió de la pràctica de la vacunació. L'expedició parti de A Coruña el 30 de novembre de 1803 en direcció a Santa Cruz de Tenerife, i d'allí cap a Puerto Rico, a on apleguen el 9 de febrer de 1804. Se troben en un greu desencontre en el mege Francisco Oller, que havia conseguida ja la vacuna de la veïna illa de St. Thomas. Ixen, en acabant de molts problemes, cap a Caracas, a on foren rebuts en gran entusiasme; allí vacunen a unes 12.000 persones. El 6 de maig l'expedició partí dividida en dos grups, un capitanejat pel Dr. Salvany, que partirà en direcció a l'Amèrica meridional, i l'altre, capitanejat per Balmis, que ho fa cap a l'Amèrica septentrional.

L'expedició de Salvany fa una llabor extraordinària vacunant a mes d'un miler de persones i recorrent mes de 18.000 quilòmetres travessant Colòmbia, Equador, Perú i Bolívia, a on, afectat per malària, difteria i tuberculosi, fallí en Cochabamba el 21 de juliol de 1810. Els seus ajudants seguixen a Valparaíso, La Paz i se creu que aplegaren al Cap d'Hornos, vacunant a mes de 400.000 persones.

L'expedició del Dr. Balmis se dirigí a l'illa de Cuba, a on crearà la Junta Central de Vacunació en L'Havana. Des d'allí van a Mèxic. En Mérida se dividí l'expedició en dos; un grup format pel practicant Francisco Pastor i quatre chiquets formarà una altra Junta Central en Guatemala, mentres que el restant, el 8 d'agost, aplega a Mèxic capital. Allí s'enfronten en el virrei, José de Iturrigaray, que protegí a un mege de la seua armada que ja havia conseguida la vacuna; el virrei els prohibí partir de Mèxic i durant 4 mesos Balmis se dedica a fer per tot el sur mexicà unes 11.435 vacunacions.

El 7 de febrer de 1805 inicien travessia cap a Filipines en 26 chiquets mexicans als que els seus pares cediren despuix de cobrar 26 pesos i en la condició de ser tornats. A la fi de 67 terribles dies d'un viatge dur i insalubre aplegaren a Manila el 15 d'abril. Per problemes de salut Balmis deixà al restant de l'expedició en les illes per a acabar de propagar el fluït. Inicià el retorn, el 3 de setembre, en tres chiquets, arribant a Macao el 5 d'octubre, despuix de salvar varis enfrontaments en pirates. A pesar de la seua mala salut, s'internà en territori